

Nr 612

Av herr **Hægglom m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 149, angående utformningen av det särskilda stödet åt det mindre jordbruket.*

När man år 1947 införde ett särskilt stöd åt det mindre jordbruket motiverades detta med "att man måste räkna med att det under en relativt lång övergångstid av sociala skäl kommer att bli nödvändigt att lämna ett särskilt stöd åt innehavarna av sådana brukningsdelar, vilka i sitt nuvarande skick ej erbjuda tillfredsställande försörjningsmöjligheter och vilkas brister kunna avhjälpas först genom en genomgripande förändring av brukningsdelarnas storlek". Denna motivering har alltjämt giltighet. Visserligen har relativt många små brukningsdelar försvunnit, men det är ett betydande antal som ännu inte blivit föremål för någon förändring av sin storlek. Även med den nya given för rationaliseringsverksamheten som föreslås i proposition nr 148 har man att räkna med att ett mycket stort antal små brukningsdelar över huvud taget inte kan göras till föremål för storleksrationalisering eller under en lång tid framåt får stå på väntelistan för en blivande sådan rationalisering på grund av så avgörande skäl som deras geografiska belägenhet och ägarernas ålder.

Att småbrukarstödet sådant det för närvarande är utformat inte fyller sin uppgift, har uttalats såväl av förutvarande jordbruksminister Norup — vilken tillsatte och gav direktiv åt en utredning om småbrukarstöd — som av nuvarande jordbruksminister Netzén, vilken flera gånger hänvisat till den uppbyggnad av småbrukarstödet som skulle komma. Jordbrukets förhandlingsdelegation har senast vid årets avtalsuppgörelse understrukit nödvändigheten av att det prisavtal som träffats kompletteras med särskilt stöd åt det mindre jordbruket.

Mot denna bakgrund ter sig det av jordbruksministern i proposition nr 149 framlagda förslaget till utformning av det särskilda stödet till det mindre jordbruket som otillfredsställande. Det har också framkallat besvikelse i jordbrukarkretsar. Någon som helst förbättring av småbrukarstödet i förhållande till det realvärde detta hade, då utredning om dess förbättring ansågs påkallad, innebär inte förslaget. Detta framgår av att enbart penningvärdeförsämringen å nu utgående producentbidrag, som föreslås ersatta av arealbidrag, uppgår till i runt tal 9 milj. kronor sedan bidraget 1953 fick sin nuvarande utformning. Detta är precis samma belopp som jordbruksminis-

tern redovisar att hans förslag genom bidragshöjning och omfördelning tillför jordbruk med högst 10 ha åker. Av utlovad förbättring har inte blivit någonting.

Av de tre vägar, på vilka inkomstförbättringar tänkes bli tillförda det mindre jordbruket, innebär propositionens förslag förbättringar i förhållande till småbrukarutredningens förslag i fråga om leveranstillägg och extra mjölkpristillägg i norra Sverige men en avsevärd försämring i fråga om det till arealtillägg förändrade producentbidraget. De båda bidragssystem som föreslås förbättrade medför en höjning av mjölkpriset till producenterna. Propositionen har alltså helt bortsett från uttalandet i direktiven för utredningen om småbrukarstöd, att detta stöd i görligaste mån bör ges en sådan utformning att inriktningen av småbrukets drift icke bindes vid en viss produktion. Det av småbruksutredningen föreslagna kalvbidraget har utelämnats. Då över huvud taget propositionen inte föreslår någon nämnvärd förbättring av nuvarande bidragssystem, är det förklarligt att inte ett nytt bidrag införts, även om detta annars skulle medfört vissa fördelar med större valfrihet i fråga om produktionsinriktningen, särskilt för småbruk som ligger på långt avstånd från mejeri.

Att bidragsförbättringen nu uteslutande knytes till mjölkproduktionen visar en radikal förändring av jordbruksministerns uppfattning rörande risken för produktionsöverskott jämfört med vad från hans sida anfördes för ett år sedan.

Vi accepterar propositionens förslag om leveranstillägg och om höjning av det särskilda mjölkpristillägget för norra Sverige, då de innebär klara förbättringar för det mindre jordbruket och det som skäl för förbättring av mjölkpriset kan anföras att detta i sin helhet avsevärt försämrats genom den sänkning av smörpriset som skedde förra året.

Däremot anser vi propositionens nedskrivning av småbruksutredningens förslag till arealbidrag icke acceptabel. Det maximibelopp på 400 kronor som föreslås i propositionen skiljer sig blott med 20 kronor från nuvarande producentbidrags maximibelopp. Förslaget utesluter jordbruk med högst 2 ha åker, som nu haft producentbidrag om de tidigare bedrivit mjölkproduktion. Det totala belopp som beräknas utgå som arealbidrag understiger med 1,5 milj. kronor det belopp som producentbidraget uppgår till under innevarande budgetår. Omläggningen av bidraget medför emellertid en hel del administrativt arbete både vid själva omläggningen och det framtida omhändertagandet. Nu finns förteckningar på bidragstagare och bidragsbelopp iordningställda för de årliga utbetalningarna. Det nya systemet med arealbidrag förutsätter att taxeringsmyndigheterna engageras med areal-, inkomst- och förmögenhetsuppgifter. Ett system med arealbidrag, som ger de mest gynnade ett bidragstillägg på 20 kronor och de minst gynnade försämrade villkor, synes oss inte värt så stort administrativt besvär. I valet

mellan propositionens förslag om arealbidrag och nuvarande producentbidrag anser vi det senare vara att föredraga.

Utredningen om småbrukarstöd hade i sitt förslag om arealbidrag anvisat en utformning, som för det mindre jordbrukets del skulle medfört en förbättring. Kostnadsberäkningen slutade också på ett 13 milj. kronor högre belopp än propositionens. I remissyttrandena, vilka synes ha påverkat jordbruksministrernas ställningstagande, har anförts att dessa bidrag kunde befaras fördröja den strukturrationalisering som anses önskvärd. Ett bidrag av det belopp det här var fråga om, högst 500 kronor, torde emellertid inte på något sätt kunna ha en fördröjande inverkan på en ägares inställning till en strukturrationalisering, som om den skall motsvara de kostnader staten är villig satsa för dess genomförande måste bereda ägaren betydligt större årliga inkomster. Den nytta arealbidragen gör torde främst ligga på det plan, att de möjliggör att små jordbruk i skogsbygderna som inte kan rationaliseras bibehållas under nuvarande ägares livstid. Utredningen om småbrukarstöd fick såväl från de stora enskilda skogsägarna som från domänverket besked om att denna befolknings bibehållande i skogsbygderna räknades som värdefull. Detta torde ha förbisetts vid kritiken av arealbidragen och av småbruksutredningens förslag att dessa skulle utgå även efter ägarbyte. Där jordbruken saknar förutsättning att ge en brukare drägliga villkor, kommer dessa jordbruk att läggas ner efter nuvarande innehavares död, även om arealbidragen finns tillgängliga för en blivande brukare.

Vi anser det förslag till arealbidrag som utredningen om småbrukarstöd framlagt välmotiverat och förordar, att årets riksdag fattar principbeslut om dess förverkligande. Vi är emellertid beredda att diskutera, huruvida den nedre arealgränsen bör sättas till 2 i stället för 1 hektar, liksom frågan om bidragets upphörande vid ägarbyte med tillämpning av de mera liberala undantagsregler som i propositionen föreslagits. Enligt vår mening talar starka skäl för att beloppen i överensstämmelse med småbruksutredningens förslag uppjusteras i förhållande till propositionens förslag för att en verklig förbättring av småbruksstödet skall uppnås. Vi skulle för vår del inte ha haft något emot att de för en sådan justering behövligen medlen anskaffades genom en obetydlig höjning (10—15 öre) av regleringsavgiften för fettråvaror. Med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna torde emellertid denna och övriga av oss här aktualiserade frågor böra göras till föremål för närmare överväganden. I avvaktan härpå förordar vi att nuvarande producentbidrag skall bibehållas ytterligare ett år.

Vi hemställer alltså,

att riksdagen måtte
dels med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr
149 besluta, att nuvarande producentbidrag skall utgå även för
budgetåret 1959/60,

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t efter ytterligare utredning måtte förelägga 1960 års riksdag förslag om ett arealtillägg i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordats i utredningen om småbruksstöd.

Stockholm den 5 maj 1959

Einar Hæggbloom

Jarl Hjalmarson

Leif Cassel

Rolf Eliasson

Tage Magnusson

Nils Agerberg

i Moholm

Carl Erik Hedin

Jöns Nilsson

Märta Boman

i Bästekille

Eric Nilsson

Lennart Stiernstedt

Ernst V. Staxäng

i Svalöv

Carl-Wilhelm Lothigius

Fredrik-Adolf Hamilton
